

Jornada Alumni Barcelona 2017

La 4a revolució industrial i el talent

Gran Teatre del Liceu

President,
Alumni,
Amics i amigues,

Quatre nits enrere, el Liceu acollia la darrera representació de *Don Giovanni*. Una peça que, juntament amb *La flauta màgica* i *Les noces de Fígaro*, formen part de la tríada d'òperes més famoses composades per Mozart - us he de dir que la millor és *Les noces*, *Don Giovanni* té moments. Per un amant de l'òpera com jo, parlar de talent en aquesta casa, em porta inevitablement a pensar en el compositor austríac.

Sobre el talent de Mozart penso que és fàcil coincidir. Passa amb els grans noms: Einstein, Picasso, Planck... Més difícil, potser, seria acordar com valorar el paper d'aquest talent en les seves respectives creacions. Perquè, malgrat Picasso digués que **de res serveix la inspiració si no t'agafa treballant**, sovint s'ha volgut menystenir les capacitats d'aquests gegants donant a entendre que tot els sorgia per ciència infusa i sense esforç.

En el cas de Mozart, el film *Amadeus* va ajudar a difondre la seva figura, però va donar ales a la caricatura del personatge -de fet, en Salieri apareix com a dolent quan en realitat era una bellíssima persona; els músics dolents de veritat eren Wagner i Bellini, males persones de debò; escolteu la seva música ja que ho reflecteix perfectament (i m'agrada molt Wagner). És cert que el compositor austríac va ser precoç; és cert que va compondre més de 600 obres; és cert que estava dotat d'una gran destresa... Tot això és cert. Però, de res li hagués servit sense **formació, suport i treball**.

La formació la va rebre del seu pare, el també compositor (tot i que menor) i professor experimentat, Leopold Mozart, qui a més de música va ensenyar-li llengües i qüestions acadèmiques. Posteriorment, els seus viatges com a nen prodigi van permetre-li ampliar els seus coneixements i, sobretot, trobar els primers suports per dedicar-se professionalment a la composició. I, finalment, hi va esmerçar treball, esforç.

Don Giovanni, l'òpera de què parlava abans, va estrenar-se el 29 d'octubre de 1787 a Praga. Algunes cròniques aventuren que, la vigília, encara va estar fent modificacions. Allò cert és que, quan va representar-te a Viena set mesos més tard, Mozart ja hi havia

afegit dues noves àries. En d'altres paraules, Mozart posseïa un talent fora de sèrie, però això no l'exonerava d'esforçar-se, d'escriure i re-escriure per tal d'assolir l'**excel·lència**.

Els tres graduats del panell d'experts d'aquesta tarda, (en David, en Joan i na Lourdes), tenen més coses en comú amb Mozart de les què podríem aventurar a primera vista. Ells, com la resta dels avui presents aquí al Liceu, saben de la importància de la formació. Més encara en un context de canvi com el què ens trobem.

Deixeu-m'ho dir de forma més planera: no us heu de sentir sols, perquè no esteu sols.

Jugant amb l'homofonia de verb caminar en anglès i el nom de la nostra universitat, puc prometre-us que "You'll never UOC alone".

Els Mozarts, Einsteins, Picassos i Plancks d'avui i demà han de tenir la certesa que les institucions educatives seran al seu costat, bastint els entorns i els programes necessaris per fer circular el **coneixement** i per fer créixer el **talent**.

Darrerament, algunes veus apocalíptiques ens anuncien l'arribada de l'era (o millor dit, la dictadura) dels robots (bé, no tant així segons el que ens acaba d'explicar el Senyor Alfons Cornella). Segons aquests mal averanys, ens arrisquem a ser governants per algoritmes -de fet, això diu en Harari, i existeix una part de la biologia que diu que som algoritmes, sense que s'hagi pogut desmentir i fins i tot sembla que es podria comprovar- a ser superats per la tecnologia, a ser bandejats pel determinisme tècnic.

Evidentment, tot és possible, però sempre està bé mirar-se aquests fatalismes amb una certa distància entre irònica i informada (de fet, ens acaben de dir que siguem més humans).

Com a exemple, escombraré cap a casa. Sovint, quan haig d'explicar la UOC a algú de fora, els sorprèn que no posi l'accent en el caràcter *online* del nostre ensenyament. Entenguem-nos.

Som una universitat que es vehicula a través de la xarxa, però allò que ens defineix no és la tecnologia, sinó un model educatiu basat en l'acompanyament docent, adaptable i modulable a les necessitats de l'estudiant i les demandes de la societat...

I la tecnologia? La tecnologia és la que ens permet ser avui allò que som: una Universitat sense distàncies.

I ara, permeteu-me que em deixi anar una mica perquè el que van fer els pares fundadors de la UOC (i deixeu-me anomenar-los així: “pares fundadors”) va ser fer-se la pregunta adequada.

Si s’haguessin fet la pregunta errònia (què em permet la tecnologia per seguir fent el que ja faig de forma més ràpida i més eficient?) la resposta no ens portaria enlloc, ja que aquesta seria fer servir un ordinador com a diccionari per llegir-hi la Wikipedia com si fos una enciclopèdia.

La pregunta adient és: com em permet la tecnologia transformar totalment el negoci? Què em permet fer la tecnologia que abans no podia fer? I aquí està la resposta:

La tecnologia ha permès el que nosaltres en diem “posar l’estudiant al centre”. És a dir, ha permès canviar el paradigma d’ensenyar a aprendre.

Aquest canvi de paradigma em fa ser força optimista.

Deixeu-me que em refereixi al professor de la UOC Manuel Castells i la seva trilogia, quan diu que anem cap a una **societat informacional** sorgida de la informació, de la mateixa forma que la indústria va produir la **societat industrial**. Una societat industrial que és molt més que la indústria (no són màquines de vapor, trens, ponts, etc.) sinó que és una estructura social, unes relacions humanes, etc. Això ens passarà igualment.

Fixeu-vos si això ha estat així en el tema de l’educació superior: les universitats medievals i renaixentistes formaven en filosofia, en arts, en humanitats, en ciències. La revolució industrial exigeix la formació en enginyeries, en economia, en infermeria, etc. (en Fidias era arquitecte però no tenia el títol d’arquitecte i va fer el Parthenon; i el Mercader de Venècia en deuria saber d’economia però no tenia el títol d’ADE). Per tant, les universitats es **transformen** degut a aquesta societat industrial.

Què passarà amb la societat informacional? La meva sensació és que hi anem i cada vegada més de pressa...ens acaben de posar uns exemples. La Societat Informacional és un tsunami que va arribant a diferents àmbits. On és la indústria de la **fotografia** com la coneixíem abans? On són *Kodak* o *Polaroid*? La indústria de la **música** també ha canviat. Aneu a la FNAC i veureu que la part de CDs ha disminuït sensiblement i en el seu lloc hi ha objectes per a la llar. En el **transport**, els grans fabricants diuen que

els cotxes s'hauran de dissenyar per a tres temps: el temps del treball, el temps de casa, i el temps de la mobilitat.

Per què volem la tecnologia? Per resoldre problemes. I quins són les límits i les fronteres de la tecnologia? La pregunta següent és: quins són els límits dels problemes?

Tenim aquí la tecnologia malgrat no haver-ho decidit ni votat. Hi és, ens hi adaptem, i la utilitzem per canviar coses. Personalment, el que m'interessa és veure com aquesta tecnologia ens pot arribar a fer canviar la forma de pensar.

La **teoria de la complexitat** que ens explica fenòmens complexos -la vida és complexa, tots ho sabem- i que està relacionada amb la **teoria del caos** -una batuda d'ales d'una papallona a Brasil produeix un tornado a Texas- és molt més que això. La teoria de la complexitat explica fenòmens que amb la **visió reduccionista** de la ciència com la coneixem ara no podríem explicar. Finalment, tenim el *machine learning* que ens acaben d'explicar, la **intel·ligència artificial**.

Això vol dir que podem acabar passant d'una visió reduccionista de la ciència a una **visió holística**. Amb *machine learning* s'ha fet la enginyeria inversa de la regeneració de la planària, de les teories de regeneració cel·lular; s'han fet aparèixer pigmentacions en granotes que no existien prèviament. Per tant, estem acabant amb el reduccionisme (la paraula seria "estem matant a Descartes"), anant a quelcom major (com de Newton a Einstein).

Estem canviant el paradigma d'una visió reduccionista a una visió holística i aquesta és la gran esperança humana.

Perquè moltes de les coses que acabem de veure les estem pensant amb la nostra mentalitat d'avui. Amb una mentalitat i una forma de pensar no tan basada en la causa-efecte sinó més holística, raonaríem de la mateixa manera? Raonarem de la mateixa manera al 2075? Estem en això. Fins i tot *Google* ha entrat dins el món de la medicina regenerativa. I si *Google* compra una companyia com *Beseley* per fer noves lents de contacte i entrar en la regeneració d'òrgans a partir dels seus algoritmes, vol dir que alguna cosa està passant. I això ho estem construint entre tots.

Per tant la 4a revolució industrial no és anecdòtica, és una cosa més.

Evidentment, en aquesta 4a revolució industrial l'**economia circular** hi jugarà un paper i per tant, haurem de reciclar els productes industrials. Avui m'explicaven per exemple, que estan ja pràcticament desenvolupats envasos de plàstic fets a partir d'algues de manera que podrem beure'ns l'aigua i després menjar-nos l'envàs. Per tant, treballant per la probiòtica.

Estem canviant aquest paradigma, aquesta forma de pensar. Com pensarem el 2100? Segurament haurem canviat el paradigma abans.

I acabo. *Don Giovanni* era una "òpera buffa". Com ens informa el seu títol original, *El llibertí castigat*, Mozart reprenia el tòpic de l'amant dissolut. Però la temàtica no ens ha d'enganyar, ni sobre la seva complexitat i modernitat musical, ni sobre la càrrega de crítica social que s'hi amagava.

*Sovint, allò que aparenta simplicitat és el resultat del talent. Un talent que, per brillar, necessita de **formació, suport i treball.***

Si vosaltres garantiu l'esforç, la UOC posarà el coll per assegurar-vos els dos primers. Només caldrà sumar-hi el vostre **talent** per assegurar-nos entrar amb bon peu en aquesta anunciada quarta revolució industrial.

Moltes gràcies i bon estiu.

Josep A. Planell